

În ambele versiuni transpunerea în slovacă a piesei lui Caragiale este făcută cu grijă evidentă. Traducătoarea a folosit cu destulă pricepere mijloacele limbii vorbite, pentru a se apropia de valoarea originalului¹.

Presărat cu cuvinte franțuzești sau de altă origine, dialogul lui Caragiale prezintă și alte dificultăți pentru traducători.

Așa de exemplu, în comedia *O noapte furtunoasă*, Zița folosește cuvinte ca: *ambetată, depand* etc. (CO, I, p. 58). Aceste cuvinte sînt, prin specificul lor, mai greu de tradus. Ele nu sînt elemente de *jargon autentic*, ci rezultante ale unui dialog caricaturizat, defectuos, luate din francezul *s'embêter, dépendant* etc.². În acest caz, ele deși au fost traduse corect (*znudenesá, zavisi* și resp. *napadat*), își pierd totuși din expresivitate. Acolo însă unde mijloacele limbii permit, elementele de jargon caricaturizat se păstrează (*bonsoar, ale-voa, musiu, madam*, sau *fason* etc. rămîn în traducere la fel ca și în original, întrucît, deși în limba română sînt cuvinte împrumutate, ele se pot încadra într-o vorbire oarecum uniformă și cu normele limbii literare slovace).

În vocabularul personajelor lui Caragiale întîlnim și alte cuvinte de origine străină ca *democrație, constituție, prefație*³ (CO, I, p. 35). Adaptate la sistemul limbii slovace (*demograciúnny, konštituciúna* CV, I, p. 263), aceste cuvinte își păstrează sufixul, care are aceleași efecte ca și în originalul românesc.

Incoerența haotică în expunere și exclamațiile stereotipe, vulgare ale personajelor, rezultat al unei inculturi stridente⁴ sînt de asemenea bine redate în traducerea slovacă. De pildă, în *Five O'clock* se spune:

MĂNDICA. — Ce slugi dobitoace! (feciorul vine). Nu te-am chemat pe dumneata; treaba dumitale e să stai la ușă; unde e dobitoaca de Roza?...

(Roza, subreta, apare) Ce faci cu ceaiul ăla? ROZA. E gata conită.

MĂNDICA. Apăi de ce dracu nu-l aduci odată?

ROZA. — E gata în salon.

MĂNDICA. — Atunci de ce nu spui, proasto! (CO, I, p. 134).

MĂNDICA. — Aké je to idiotské služobníctvo (vstúpi sluha) Teba som nevolala; tvoja práca je stať prin dverách; kde je tá idiotská Róza?...

(zjaví sa chyžna Róza) Čo je s čajom? RÓZA. — Je pripravený, milostivá pani.

MĂNDICA. — Tak prečo ho, do čerta, už nedonesieš?

RÓZA. Pripravila som ho v salóne.

MĂNDICA. — Tak prečo to nepovieš ty hlupaňa! (CV, I, p. 96).

¹ Reușite ca echivalente, sînt cuvintele cetățeanului turmentat: *cioclopedică, comportativă, economie*, traduse prin *cviklopedická* (sau *velocipedická*), *kompportativna* (ptr. *kompportativá*), *komicná* (de la *ekonomická*, pt. *economie*).

Discuție ar suporta numai unele inadvertențe. Le semnalăm, din dorința de a sugera îmbunătățirile necesare, într-o eventuală reeditare. La p. 106 (CO, I) se spune: „eu cum căzusem mă ridic degrabă, o iau *pituliș* pe lingă uluci și intru în curtea primăriei...” Adverbul *pituliș* (*pitîș*), așa cum îl explică DLRM (Academia R. S. România, Institutul de lingvistică, București, 1958, p. 621), înseamnă *pe furie*, *pe ascuns*. El a fost tradus cu *švornošky* (CV, I, p. 320), adică, a merge sprijinindu-te de pămînt cu genunchii și cu coatele. Nu este adverbul cel mai fericit ales. Mai potrivit, ar fi fost adv. *ukradomky* (*tajne, nepozorovane*). Sau: *a pune piciorul în prag* („după ce-i pui piciorul în prag și-i zic...” CO, I, p. 110) nu înseamnă *a pleca*, așa cum apare în traducere (CV, I, p. 324), ci *a forța, a determina pe cineva să-și dea ceva (năut, donuț)*.

² Vezi și I. Iordan, *op. cit.*, p. 387.

³ Cuvintele în -iune, folosite uneori greșit de persoanele mai puțin instruite, se datoresc în bună măsură snobismului personajelor.

⁴ G. Călinescu, *Caragiale, omul și opera*, în culegerea „Studii și comunicări”, București, Ed. Tineretului, 1966, p. 198.